NOWE STANOWISKO *PLANTAGO MARITIMA* (PLANTAGINACEAE)
W WIELKOPOLSCEA NEW LOCALITY OF *PLANTAGO MARITIMA* (PLANTAGINACEAE)
IN THE WIELKOPOLSKA REGION (W POLAND)

ANETA CZARNA

A. Czarna, Katedra Botaniki, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, ul. Wojska Polskiego 71 C, 60-625 Poznań, Poland, e-mail: czarna@up.poznan.pl

ABSTRACT. *Plantago maritima* is obligatory halophyte vulnerable (VU) in Poland. The new local population was found on 20 August 2013. It was located on a roadside about 4 km from Nowogród Bobrzański, beside the road to Zielona Góra. It was composed of two flowering clumps, which fruited later (22 October 2013).

KEY WORDS: vascular flora, protected species, *Plantago maritima*, exposed species, Wielkopolska region

W Polsce występują dwa gatunki z rodzaju *Plantago*, które są związane ze słonymi łąkami – *P. maritima* L. (babka nadmorska) i *P. coronopus* L. (babka pierzasta). *Plantago maritima* jest byliną, z torebkami dwunasiennymi, a *P. coronopus* to bylina roczna lub dwuletnia, o torebce 3- lub 4-nasiennej. Babka nadmorska ma równowąskie i mięsiste liście, które w nasadzie są pochwiaste, całobrzegie, rzadziej bardzo słabo i odlegle ząbkowane (SZAFER i in. 1986). Wykształca nasioną o długości od 1,6 do 2,00 mm i szerokości od 0,69 do 1,0 mm.

Plantago maritima jest haloфіtem obligatoryjnym. W Europie jest związana głównie z północnym, zachodnim i południowym wybrzeżem, z wyjątkiem obszaru Portugalii, występuje też na nielicznych stanowiskach śródlądowych. Znana jest z wyspowych stanowisk w północno-zachodniej Afryce i południowo-zachodniej Azji (MEUSEL & JÄGER 1992, SOTEK 2014).

Babka nadmorska występuje na łąkach zasolonych wodami morskimi lub słonymi wodami podziemnymi. W Polsce związana głównie z wybrzeżem Bałtyku (SOTEK i in. 2014). Z naszego kraju podano dotychczas także trzy stanowiska śródlądowe. Jedno stwierdzono w Ciechocinku (ASCHERSON & GRAEBNER 1898–1902), drugie na Dolnym Śląsku (FIEK 1881), a trzecie w regionie Dołów Jasielsko-Sanockich (JAŻWA & PIĄTEK 2015).

W Polsce *P. maritima* została wpisana na „czerwoną listę” z kategorią VU – gatunek narażony

(KAŹMIERCZAKOWA i in. 2016), a także uwzględniona w „Polskiej czerwonej księdze roślin” (KAŹMIERCZAKOWA i in. 2016), również z kategorią VU. Należy do gatunków podlegających całkowitej ochronie w Polsce (ROZPORZĄDZENIE... 2014).

Nowe stanowisko *P. maritima*, odkryte w 2013 roku, znajdowało się około 4 km na wschód za miejscowością Nowogród Bobrzański (gmina Nowogród Bobrzański, powiat zielonogórski, województwo lubuskie, kwadrat ATPOL AD67). Usytuowane było na poboczu szosy przebiegającej przez bory sosnowe. Populacja gatunku składała się z dwóch kwitnących (20.08.2013, ryc. 1), a później owocujących kęp (22.10.2013). Skład florystyczny płatu z udziałem *P. maritima* przedstawia poniższe zdjęcie fitysocjologiczne. Warto zauważyć obecność w fitycenozie kolejnego haloфіta – *Puccinellia distans*. Trawa ta rozprzestrzenia się wzdłuż ulic i szos na skutek posypywania ich w zimie solą.

Lolio-Polygonetum puccinellietosum distantis R. Tx. 1950, data wykonania zdjęcia: 20.08.2013 r.; powierzchnia: 5 m²; pokrycie warstwy c: 30%; liczba gatunków: 16; *Polygonum aviculare* 2.3, *Lolium perenne* 1.1, *Achillea millefolium* +, *Arrhenatherum elatius* +, *Artemisia vulgaris* r, *Brassica napus* r, *Digitaria ischaemum* +, *Plantago lanceolata* +, *Plantago major* +, *Puccinellia distans* +, *Rumex acetosella* +, *Taraxacum officinale* +, *Fagopyrum esculentum* r, *Matricaria maritima* subsp. *inodora* r, *Plantago maritima* r, *Sinapis arvensis* r.

Ryc. 1. Widok na kępę *Plantago maritima* na poboczu szosy z Nowogrodu Bobrzańskiego do Zielonej Góry (20.08.2013 r., fot. A. Czarna)

Fig. 1. View of a clump of *Plantago maritima*, near the road from Nowogród Bobrzański to Zielona Góra (20.08.2013, photo by A. Czarna)

Można przypuszczać, iż w Polsce jest więcej tego typu stanowisk *P. maritima*. Takson ten powiększył liczbę gatunków zawlekanych z solą do posypywania dróg. Wcześniej podawany był *P. coronopus* z Poznania (SOTEK 2014), a także bardzo rozpowszechniona obecnie w Polsce trawa *Puccinellia distans*, czy też *Spergularia salina* (własne obserwacje).

Stanowisko antropogeniczne *P. maritima*, które znajdowało się na poboczu szosy, było bardzo mocno zagrożone i w żaden sposób nie mogło być chronione.

PODZIĘKOWANIA

Populację *Plantago maritima* znaleziono w terenie podczas przemieszczania się z jednego starego cmentarza na drugi, w czasie realizacji grantu NCN 304204937.

LITERATURA

- ASCHERSON P., GRAEBNER P. (1898–1902): Synopsis der Mitteleuropäischen Flora 2(1). Verlag W. Engelmann, Leipzig.
- FIEK F. (1881): Flora von Schlesien preussischen und österreichischen Antheils, enthaltend die wildwachsenden, verwilderten und angebauten Phanerogamen und Gefäß-Cryptogamen. J.U. Kern's Verlag, Breslau.
- JAŻWIA M., PIĄTEK K. (2015): Nowe stanowiska rzadkich roślin naczyniowych na Pogórzu Ciężkowickim, Pogórzu Strzyżowskim i w Dołach Jasielsko-Sanockich (Karpaty Zachodnie). Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica 12(1): 100–103.
- KAŹMIERCZAKOWA R., BLOCH-ORŁOWSKA J., CELKA Z., CWENER A., DAJDOK Z., MICHALSKA-HEJDUK D., PAWLIKOWSKI P., SZCZEŚNIAK E., ZIARNEK K. (2016): Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych. Polish red list of pteridophytes and flowering plants. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków.
- MEUSEL H., JÄGER E.J. (1992): Vergleichende chorologie der Zentraleuropäischen Flora. Bd. III. Fischer Verlag, Jena, Stuttgart, New York.
- ROZPORZĄDZENIE Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin. (2014). Dz.U. 2014, poz. 1409.
- SOTEK Z. (2014): *Plantago coronopus* L. Babka pierzasta. W: R. Kaźmierczakowa, K. Zarzycki, Z. Mirek (red.). Polska czerwona księga roślin. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 485–487.
- SOTEK Z., PRAJS B., BIAŁECKA B. (2014): *Plantago maritima* L. Babka nadmorska. W: R. Kaźmierczakowa, K. Zarzycki, Z. Mirek (red.). Polska czerwona księga roślin. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 487–489.
- SZAFER W., KULCZYŃSKI S., PAWŁOWSKI B. (1986): Rośliny polskie. PWN, Warszawa.